

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Евелина Димитрова Стоева - Димитрова
за дисертационния труд на Ралица Бойкова Милева -
докторант по Финансово и данъчно право (Докторска програма 3.6. Право
„Финансово право“) в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“,
на тема:

“ Правен режим на данъчните облекчения при преките данъци”

1. Общи данни за докторантурата

Ралица Бойкова Милева е зачислена като редовен докторант в докторска програма 3.6. Право (Финансово право) на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ със Заповед на ректора на СУ РД-20-32/ 07.012019 г., изменена със Заповед РД-20-1389/17.07.2021 г. за преминаване на докторанта в задочна форма на обучение. Сроктът на обучение е удължен със Заповед РД-20-707/23.03.2022. Ралица Милева е отчислена с право на защита със заповед РД-20-697/17.03.2023 г. Дисертацията е обсъдена и успешно защитена в Катедрата по административноправни науки на Юридическия факултет на СУ на 16.12.2024 г. Със Заповед РД-38-5/07.01.2025 г. ректорът на СУ е утвърдил научно жури, което да прецени качествата на дисертационния труд, в състав: проф. д-р Евелина Димитрова (СУ), доц. д-р Юрий Кучев (СУ), доц. д-р Гинка Симеонова (НБУ), доц. д-р Нина Чилова (УННС) и доц. д-р Ваня Пантелеева (РУ).

В качеството си на член на научното жури представям настоящата рецензия.

изпълнение на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Условията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ са изпълнени.

Ралица Милева притежава образователно квалификационната степен "магистър" (магистър по право на СУ „Св. Климент Охридски“; LL.M на университета в Амстердам; сертифицирана диплома на Института за продължаващо обучение към университета в Кеймбридж).

Изпълнени са задачите по утвърдения индивидуален план на обучение на докторанта и минималните национални изисквания: (1) по показателите от група А (50 т.) - за участие в процедурата е представен дисертационен труд на тема „Правен режим на данъчните облекчения при преките данъци“, който съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в правната наука; (2) по показателите по група Г (35 т.) - за участие в процедурата са представени 3 публикации в списания с научно рецензиране и редактирани колективни томове: Данъчните облекчения като антикризисна мярка. Годишник на Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“, том 90. УИ „Св. Кл. Охридски“. 2024; Данъчните облекчения при преките данъци като субективни права в публичното право. Съвременно право, брой: 4. 2022; Санкции за неправомерно ползване на данъчни облекчения при облагането с преките доходни данъци. 50 години Закон за административните нарушения и наказания – история, традиции и бъдеще. УИ „Св. Климент Охридски“. 2020.

По време на подготовката на дисертационния труд Ралица Милева е част от академичния състав на Юридическия факултет на СУ като хоноруван и редовен преподавател и има съществен принос в обучението на студентите от специалност „Право“ по финансово и данъчно право. Има активна практика като адвокат.

3. Общи данни за дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 341 страници. Съдържанието е разпределено в увод, три глави и заключение. Списъкът на използваната литература включва 100 научни публикации – 60 на кирилица и 40 на латиница. Направени са 402 подлинийни бележки. Дисертацията е разработена под научното ръководство на проф. д-р Сашо Пенев.

Представен е автореферат, който обобщава коректно съдържанието, приносите и научноприложното значение на дисертационния труд и направените в него предложения *de lege ferenda*.

4. Актуалност и значимост на темата на дисертационния труд

Преференциалното данъчно облагане и неговите юридически форми са централен елемент на специализираното законодателство на всяка съвременна данъчна

юрисдикция. От гледна точка на принципа на равното третиране данъчните облекчения са форма на юридическо неравенство, оправдано от гледна точка на законодателната целесъобразност с необходимостта от данъчноправни мерки за преодоляване на съществуващото социално неравенство (социална предпоставеност на данъчните облекчения); за стимулиране на икономически активните лица и социалнозначимите дейности (икономическа предпоставеност на данъчните облекчения или утежнения) или за опростяване на правилата за облагане. Едновременно с това установяването на данъчни стимули оказва негативно въздействие върху постъпленията от данъци в публичните парични фондове и може да изкриви разпределителните финансови правоотношения по неприемлив начин. Въпреки голямото значение на данъчните облекчения за изграждането и функционирането на системата на публичните финанси както при преките, така и при косвените данъци, юридическите им белези не са били предмет на самостоятелно задълбочено научно изследване. Дисертационният труд “Правен режим на данъчните облекчения при преките данъци“ е научно съчинение с прецизно формулирани и защитени изводи, което успешно запълва тази изследователска празнина. Трудът разглежда системата на данъчните облекчения при преките данъци по най-добрите стандарти на правните изследвания и има оригинален принос за развитието на данъчноправната теория.

4. Съдържание и качества на дисертационния труд.

В увода на дисертацията са очертани предмета, методите и целите на научното изследване.

Глава първа, озаглавена „Правна уредба и понятие за данъчно облекчение“, дава необходимата общотеоретичната основа за изучаване на преферциалните данъчни режими в системата на преките подоходни и имуществени данъци. Валидното въвеждане на специалните данъчни правни норми, които дерогират приложението на съответните им по ранг и предмет общи данъчни правила, е изследвано в духа на конституционните принципи на законоустановеност на данъчните облекчения; на властническа организация на данъците и на равно данъчно третиране. Специално заслужава да бъде отбелязана докторската теза за данъчните облекчения като самостоятелна категория субективни права на публичното право. Намирам за напълно постигната и с принос заявената от докторанта изследователска цел – данъчните облекчения да бъдат поставени в контекста на конституционните права и

задължения на гражданите като единен гаранционен механизъм. Принос за финансовоправната теория е изследването на данъчните привилегии като данъчни разходи и като държавна помощ през призмата на съюзното и националното законодателство за защита на конкуренцията от несъразмерни данъчни стимули и забрана на дискриминацията. Детайлното изследване на белезите на данъчните облекчения като правна категория е направило възможно убедителното типизиране на отделните видове данъчни стимули в двете системи на преките данъци според добре подбрани в дисертацията юридически критерии. Тази част на дисертационния труд в най-голяма степен допринася за академичната полезността на научното изследване, което запълва съществена празнота в българската специализирана литература по въпросите на данъчната политика, данъчната тежест и свързаните с тях данъчни стимули.

В глава втора – Данъчни облекчения при подходните данъци, са разгледани предпоставките за прилагане на привилегированите данъчни режими при облагането с данък върху доходите на физическите лица и на корпоративните образувания. Сред материалноправните предпоставки за тяхното въвеждане е разгледано условието за липса на подлежащи на принудително изпълнение публични задължения, от които на самостоятелно основание – за липсата на санкции по влезли в сила наказателни постановления и на лихви върху публичните задължения. Тази и следващата глава на дисертационния труд определят и научноприложната стойност на изследването. Големият брой проучени библиографски източници и анализирани правораздавателни разрешения, които са критично споменати в труда, издават изследователската зрялост и постоянството на научния интерес на докторанта.

Глава трета - Данъчни облекчения при местните такси, обхваща анализа на правните норми, които въвеждат облекчен режим на облагане с местни данъци на обекти и субекти по реда на Закона за местните данъци и такси. В условията на финансова децентрализация системата от норми, които установяват местните данъци, като цяло е слабо изследван предмет от данъчноправната наука. Тезата за характера на данъчните облекчения като вид публично субективно право е най-ярко защитена именно с оглед на особените режими с преференциален характер при облагането с местни данъци, които са обект на изследване в тази глава на труда. Интересен от общотеоретична гледна точка е избраният критерий за отграничаване на изследваните обекти във втората и третата глава на дисертационния труд.

В заключението на дисертацията са обобщени теоретичните изводи на научното изследване и са посочени проблемите на правоприлагането в областта на данъчните стимули в системата на преките данъци. Критичен акцент е поставен върху законодателната практика от последните няколко години размерът на данъка върху доходите на физическите лица да се определя едновременно по критерии, въведени едновременно с материалния данъчен закон и от закона за ежегодния държавен бюджет, но по различен начин от гледна точка на приложимите данъчни стимули.

След пренка на качествата на научното изследване и на формулираните научни изводи, намирам, че представеният за рецензиране дисертационен труд показва задълбочените теоретични правни знания и способности за самостоятелни научни изследвания на докторанта.

5. Научни приноси

5.1. Дисертационният труд е първото цялостно, задълбочено изследване на данъчното облекчение в системата на преките данъци като родов обект (изследван с оглед на различните му проявления: на признат от правото интерес, специален нормативен ред при облагането с преки данъци, форма на държавна помощ, данъчен разход, алтернатива на бюджетните трансфери като форма на стимулиране с публични средства).

5.2. Предмет на прецизен и критичен анализ във втората и третата част на дисертационния труд са отделните данъчни облекчения в системата на подоходните и имуществените данъци.

5.3. Оправомощаващите материалноправни норми, които предоставят възможност на субектите на облагане да въздействат регулативно върху съдържанието на данъчното задължение и върху динамиката на данъчното правоотношение, са изследвани самостоятелно и като нормен комплекс, систематизирани според нормативният акт, който ги въвежда и който определя обективните предпоставки, субектите и правните последици на изследваното правно явление. Това придава съществени методологически предимства на дисертационния труд.

5.4. Въпросите за т. нар. стимулиране с публични средства преди и след бюджета не са били обект на комплексно изследване във финансовоправната литература. В тази връзка с приносно значение се явява тезата, че от гледна точка на правилата за държавните помощи няма разлика между случаите, в които едно лице получава конкурентно предимство като

получател на директни бюджетни субсидии и случаите, в които такова предимство се следва от спестени данъци чрез правото на данъчно облекчение.

5.6. С научен принос е изследването на юридическите белези на данъчното облекчение в сравнителен план с тези на освобождаването от данъци, което в дисертацията се разглежда по-скоро като самостоятелна данъчноправна категория.

5.7. Тезата за данъчните облекчения като данъчно предимство с дискриминационен ефект, обсъдена през призмата на правото на ЕС и в контекста на практиката на СЕС, показва доброто познаване на институтите на публичното право (административно, финансово и данъчно) и на правото на ЕС, без което не би била възможна постигната дълбочина на проведеното научно изследване.

5.8. Преотстъпването на корпоративния данък, разгледано в системата на данъчните стимули по ЗКПО, развива и общата теория на корпоративното подоходно облагане.

5.9. Направените предложения *de lege ferenda* са аргументирани и тяхното съобразяване би имало добър позитивноправен ефект.

Систематично, в изложението си по-горе, съм споменала и другите научни приноси на труда.

6. Бележки и препоръки

Извън рамките на научното изследване са останали въпроси, тематично свързани със заявената тема на научното изследване, което е предпоставено от нейния обхват, което не е от естество да повлияе на общата оценка на труда.

7. Заключение

С основание от изложеното убедено давам **положителна оценка** за дисертационния труд на Ралица Милева „Правен режим на данъчните облекчения при преките данъци“, който отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ за присъждане на образователната и научна степен “доктор“.

Във връзка с изразената *положителна* оценка за дисертационния труд «Правен режим на данъчните облекчения при преките данъци» и доколкото процедурата отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, предлагам на Ралица Бойкова Милева да **бъде дадена научната и образователна степен доктор** (*в*

област: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.6 Право;
научна специалност: Финансово и данъчно право).

07.03.2025 г.

Евелина Димитрова